

Fredagen den 11 oktober

Kl. 09.00–10.12

§ 1 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte

Tredje vice talmannen meddelade att *tisdagen den 22 oktober kl. 13.00* skulle återrapportering från Europeiska rådets möte den 17–18 oktober äga rum.

§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2019/20:4 för torsdagen den 10 oktober i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från försvarsutskottet.

§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2019/20:24

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:24 BDS-rörelsen och regeringens arbete mot antisemitism

av Lars Adaktusson (KD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 22 oktober 2019.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 8 oktober 2019

Utrikesdepartementet

Ann Linde (S)

Enligt uppdrag

Håkan Åkesson

Expeditionschef

§ 4 Anmälan om granskningsrapport

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till arbetsmarknadsutskottet:

RiR 2019:27 Stöd till start av näringsverksamhet – långsiktiga effekter och Arbetsförmedlingens arbetssätt

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2019/20:3388 till socialförsäkringsutskottet

2019/20:3382, 3386 och 3389 till socialförsäkringsutskottet

2019/20:3383– 3385 till finansutskottet

2019/20:3381 och 3387 till trafikutskottet

§ 6 Motioner för omedelbar hänvisning

3 313 motioner avlämnade under den allmänna motionstiden anmäldes.

Kammaren biföll talmannens förslag att motionerna omedelbart skulle hänvisas till utskott enligt motionsförteckningens förslag.

Motionsförteckningen hade i bilaga fogats till detta protokoll.

§ 7 Ärende för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialutskottets betänkande

2019/20:SoU3 Personlig assistans för hjälp med andning

*Svar på
interpellationer*

§ 8 Svar på interpellation 2019/20:7 om Försäkringskassans arbete med assistansersättningen

Anf. 1 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Bengt Eliasson har frågat mig hur jag upplever att Försäkringskassan arbetar med sitt regleringsbrev på ett sätt så att god målfyllelse nås. Bengt Eliasson har även ställt frågan om hur jag försäkrar mig om att uppdraget att arbeta med målet i funktionshinderspolitiken genomsyrar arbetet med bland annat assistansersättningen.

Låt mig börja med att säga att jag är glad över det tillagda målet för assistansersättningen i Försäkringskassans regleringsbrev. Den nya formuleringen innebär att myndigheten aktivt ska arbeta för att det nationella målet för funktionshinderspolitiken ska genomsyra deras arbete med as-

sistansersättningen. Att uppnå det målet handlar till stor del om att göra samhällslivet tillgängligt för personer med funktionsnedsättning men också att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i ett samhälle med mångfald som grund. För att det ska vara möjligt krävs bland annat att befintliga brister i tillgängligheten identifieras och åtgärdas och att det finns individuella stöd och lösningar för individen.

I fråga om assistansersättningen ser jag framför mig att Försäkringskassan kan utveckla tillgänglighetsarbetet ytterligare och hur människor som beviljas stöd av en personlig assistent ges ökade möjligheter till delaktighet, inte minst genom att kunna arbeta eller gå en utbildning.

Det nationella målet ligger också i linje med hur myndigheten arbetar redan i dag med att stödja genomförandet av funktionshinderspolitiken. Under 2018 har till exempel myndighetens funktionshindersråd haft flera möten. Funktionshindersrådet är ett forum som syftar till att aktivt involvera funktionshindersrörelsen i samråd kring bland annat assistansersättningen.

Efter att regeringen i maj 2019 gjorde tillägget i Försäkringskassans regleringsbrev har jag i dialog med myndigheten fått veta att de ser positivt på det nya målet för assistansersättningen. Jag upplever också ett engagemang från myndigheten i denna fråga och att de kommer att ta fram arbetsmetoder som får betydelse för att god måloppfyllelse ska nås. Hur myndigheten har uppfyllt målet kommer att analyseras när vi fått årsredovisningen för 2019.

Fram till dess kommer jag fortsatt att föra en dialog med Försäkringskassan om deras arbete med det nationella målet och hur arbetet ska ge avtryck för personer med funktionsnedsättning som har rätt till assistansersättning.

Anf. 2 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Den stora frågan i debatten i dag är hur delaktigheten och jämlikheten i levnadsvillkor ser ut för personer med funktionsnedsättning i Sverige. Står vi nära de målsättningar som riksdagen ställt upp, och bidrar det individuella stödet till att säkerställa att även personer som har de allra största behoven är med på så lika villkor som möjligt? Det är detta det handlar om.

LSS och dess tio insatser är unik på många sätt. Det som främst skiljer lagen från motsvarande lagstiftning i andra länder är just målet och syftet. I Sverige handlar LSS som bekant inte om att erbjuda en professionell och individanpassad vård och omsorg. LSS ska tvärtom vara ett verktyg för att säkerställa full delaktighet i samhället även för människor som har stora individuella stödbehov i sin vardag. Där är just den personliga assistansen ett av de kanske verkningsfullaste verktygen.

Fru talman! Försäkringskassan är den myndighet som handlägger den statliga assistansersättningen, som är en förutsättning för att personer med omfattande funktionsnedsättningar ska kunna leva fria och självbestämda liv, som andra medborgare. Detta har genom en rad domar och en passivitet från tidigare regeringar urholkats.

Under våren har många vittnat om att Försäkringskassans redan stränga bedömningar av rätten till assistansersättning blivit ännu hårdare. I några län har enligt uppgift inte en enda person fått bifall på nyansökan om assistansersättning i år. Effekten av Försäkringskassans hårda hållning är bland annat att fler mot sin vilja hänvisas till gruppboad. Detta rimmar dåligt med mål och uppdrag som handlar om jämlikhet och delaktighet, och det stämmer dåligt överens med det regleringsbrev som Försäkringskassan har att följa.

Statsrådet beskriver engagemanget från myndigheten i de dialoger som sker. Då kvarstår frågan: När ser statsrådet att engagemanget faktiskt övergår i handling? Det syns ännu inte i vardagen för människor. Driver statsrådet på den förändringen inom myndigheten i dialogerna?

Anf. 3 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Återigen tack för frågan, Bengt Eliasson!

Jag tar mig friheten att bredda det hela lite grann. Någonstans önskar vi ju att vi får en diskussion som har just den ingång som Bengt Eliasson har och inte bara talar om den statliga eller kommunala assistansen utan om de samlade insatserna och egentligen om hela funktionshinderspolitiken.

Den statliga assistansersättningen har varit föremål för diskussion både nu och tidigare. Jag har inga andra besked att ge om hur Försäkringskassan arbetar, utan det blir naturligtvis viktigt att följa myndighetens årsredovisning för 2019 eftersom det blir första möjliga tillfället till återkoppling efter detta regleringsbrev.

Jag vill också – jag vet inte för vilken gång i ordningen – understryka att regleringsbrev naturligtvis är betydelsefulla, men de ändrar inte lag. De står inte över lagen. De synpunkter som, inte sällan med rätta, förs fram av personer som är berörda kan vi inte tillgodose genom att skriva regleringsbrev.

Det pågår ju ett arbete där Bengt Eliassons parti Liberalerna och Centerpartiet tillsammans med regeringen deltar intensivt. Vi har precis presenterat en proposition som gäller andning. Vi har ett arbete och en remiss på gång när det gäller sonmatning. Vi filar på direktiven när det gäller egenvård, tillsyn och det avsmalnade föräldraansvaret. Det är på det sättet vi arbetar, och så måste vi arbeta.

Jag tycker att det är positivt att vi dessutom ser till att Försäkringskassan får ett större uppdrag. Därtill tycker jag att det vore oerhört välkommet om vi tillsammans med fler här i kammaren bidrar till att bredda hela diskussionen om funktionshinderspolitiken och dess mål.

Jag hade ett möte med en person i går. Vi hade tid att ta en fika och resonera lite om det faktum att arbetsmarknadspolitikerna när det gäller möjligheterna att jobba, plugga och bo för sig själv är helt avgörande för många. Där finns det många faktorer som spelar in. Man behöver på Arbetsförmedlingen känna att detta är ett viktigt mål och ett viktigt arbete där man ska vara understödjande. Just för den här gruppen blir det otroligt tydligt. Det handlar kanske om att säga upp sig från ett arbete som man annars skulle ha gått till. Detta är personer som bland många andra övertygar mig om att vårt arbete för att göra assistansen bättre måste fortsätta.

Hade regleringsbrev kunnat rätta till detta hade resan för Bengt Eliasson, mig själv och övriga partier som samarbetar varit enklare. Men nu är det alltså lagstiftning som måste ändras, och det gör att det blir svårt och komplicerat och tar lång tid. I de allra flesta fall tycker vi också att det är bra att regeringen inte, oavsett vilka partier den samarbetar med, kan ändra saker lite enkelt i ett regleringsbrev utan att regeringen måste gå via den här kammaren, utredare, Lagrådet och så vidare. Men det är klart att man känner annorlunda i de här fallen, där vi skulle vilja gå snabbare fram.

Jag vill dock understryka att regleringsbrev är en sak och lagstiftning en annan. Vi använder regleringsbrev på det sätt vi kan, och när Försäkringskassans årsredovisning för 2019 kommer ska vi naturligtvis ta en förnyad diskussion om hur det har funkat, om det har varit ett bra sätt att jobba på och om målet har varit välformulerat. I den dialogen får vi se hur nästa steg ser ut.

Anf. 4 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaren!

Givetvis är jag fullt införstådd med vilka nivåer det är och vad de olika instrument som regeringen har att arbeta med innebär och betyder. Jag instämmer självklart i det statsrådet säger i de delarna.

Inom ramen för januariavtalet och budgetarbetet har vi att tillsammans kraftfullt och så snabbt som möjligt driva de lagförändringar och förbättringar som krävs och som berörs inom avtalet och inom budgetarbetet. Det vi diskuterar i dag ligger möjligen i gränslandet både innanför och utanför det arbetet. Det är väl egentligen vi själva som bestämmer hur långt och vitt det arbetet ska vara när vi kommer till just gränserna runt det.

Det relativt nya regleringsbrevet – jag vill ändå återvända till det – ställer krav på myndigheten att tänka om i förhållande till den handlingslinje som man tidigare slog in på. Många upplever ju att det finns en diskrepans mellan faktiska domar och det dagliga arbetet. Detta innebär att myndigheten måste ta till sig ett rättighetsperspektiv som ska ge landets assistansberättigade till viss del nytt hopp.

Många vittnar om att när man hänvisar till Försäkringskassans regleringsbrev vid ansökan om personlig assistans, där det klart och tydligt står att myndigheten ska jobba för individuella stöd och lösningar för individens självständighet, avvisas det av handläggare som irrelevant. Det är givetvis oroande. Hur ser statsrådet på detta? Diskuterar statsrådet just den handlingslinjen och följsamheten i det dagliga arbetet gentemot det som myndighetens regleringsbrev talar om?

Fru talman! Statsrådet tog i sitt ursprungliga svar upp funktionshindersrådet inom myndigheten. Det är en bra och viktig funktion. Fram till 2016 fanns det också ett kompletterande assistansråd inom myndigheten. Det lades tyvärr, tycker jag, ned. Försäkringskassans funktionshindersråd har till viss del en annan funktion än vad assistansrådet hade. Assistansrådet diskuterade fortlöpande enskilda sakfrågor, problem och utveckling specifikt av den personliga assistansen. Det är inte minst i dag, i ljuset av det som har skett, en väldigt viktig diskussion. Funktionshindersrådet har i sin del fokus på övergripande strategiska frågor som rör hela myndighetens verksamhetsområde och hela funktionshinderspolitiken. Det är också viktigt.

Hur ser statsrådet på detta i ljuset av regleringsbrevets innebörd? Diskuteras frågan om nystart för assistansrådet eller någon annan funktion där rörelsen, andra initierade och de som har behov av stödet kan komma till tals direkt med myndigheten i ett discussionsforum? Det handlar om att skapa ett forum för de viktiga frågor som rör personlig assistans. Försäkringskassan behöver ju diskutera direkt med företrädare för assistansberättigade för att kanske få större förståelse, komma längre, bli mer tillgängliga i sitt dagliga arbete och skapa förståelse för sin verksamhet.

Anf. 5 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag återkommer till det faktum att det nya målet bara har funnits sedan maj. Jag tycker att det är lite tidigt att dra för stora växlar eller att stå här och försöka mig på någon form av utvärdering av hur det har följts upp, om det är tillräckligt och om man arbetar i den riktningen. Jag tycker att det är rimligt att myndigheten får 2019 på sig och får återkomma i årsredovisningen. Men detta är naturligtvis en av de saker som jag tycker är angelägna vid uppföljning och vid den myndighetsdialog som regelbundet sker med departementet och med departementets ledning. Det är naturligtvis väldigt angeläget.

Sedan vill jag gärna prata lite grann om januariavtalet, för jag tycker att det är väldigt positivt. Men jag tycker att "avtal" låter som att man har skrivit på någonting och att det då banne mig är exakt det som man ska göra, varken mer eller mindre. Jag är glad över att Bengt Eliasson gör samma tolkning som jag, nämligen att detta avtal liksom lägger grunden för ett samarbete.

På detta område är det ganska tydligt. Vi tar ett ganska stort steg. När det gäller utredningsdirektiv som rör egenvård, tillsyn och det avsmalnande föräldraansvaret är det klart att frågan är: Hur ska vi formulera detta? Det handlar om att göra det med de här ambitionerna och om att naturligtvis tänka på assistansersättning. Men det är klart att vi ser det i ett sammanhang där vi tycker och menar att det är den nationella funktionshinderspolitiken som är det övergripande målet. Där gör vi en liten del, vill jag säga, och Försäkringskassan gör *en* del.

Assistansersättningen är väldigt viktig, men hela funktionshinderspolitiken har många delar. Jag tror att det är otroligt viktigt och välkommet att fler utskott i riksdagen för en diskussion om hur människor med en funktionsnedsättning lättare ska kunna få ett arbete. Det handlar om att de ska kunna få ett stöd i att hitta ett arbete med rätt förutsättningar. En stor del av denna grupp har möjlighet till arbete, men det kan krävas viss anpassning. Det krävs att man gör en bättre tillgänglighet eller bättre hjälpmedel. Assistenten är naturligtvis helt avgörande för en del.

Arbetet fortsätter, vill jag säga. När det gäller regleringsbrevet, återigen, kommer vi att följa upp det. I den dialogen ser jag fram emot att Bengt Eliasson och övriga partier i vårt samarbete deltar.

Anf. 6 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Tack, återigen, för svaret och för klagörande!

Det finns fyra specifika mål i funktionshinderspolitiken som bryter ned det övergripande stora FN-inriktade konventionsmålet. Det handlar om individuellt stöd och lösningar för individens självständighet, om principen

om universell utformning, om att befintliga brister i tillgängligheten ska rättas till och om att förebygga och motverka diskriminering.

Det är ett kraftfullt verktyg för att återupprätta assistansen och LSS, om vi använder det rätt.

Jag måste avslutningsvis understryka att Liberalerna är djupt oroade över att det nya regleringsbrevet redan nu, tidigt, inte förefaller få genomslag. Vi förväntar oss att regeringen, gärna i samarbete med oss, snabbt och ständigt följer upp myndighetens arbete med detta och följsamheten gentemot det uppdrag som faktiskt beskrivs i regleringsbrevet.

Jag vill tacka statsrådet för dagens debatt. Den kommer med all säkerhet att få en fortsättning.

Anf. 7 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tycker att det var tacknämligt att Bengt Eliasson läste upp de fyra målen för funktionshinderspolitiken. Då sparar jag tid genom att inte göra det. Men det är klart att det är väldigt viktigt att ha detta i åtanke. Funktionshinderspolitiken är, som jag har försökt komma fram till under denna diskussion, bred och måste finnas i fler politikområden och i fler politikernas engagemang på många olika nivåer.

Jag vill ändå känna att jag har varit tydlig. Jag säger att regleringsbrev inte ändrar tillämpning av lag. Det får inte göra det. Det har jag hävdat sedan den dag jag fick uppdraget men också under den tid då jag själv satt i socialutskottet, när domen kom 2009 och när utskottet samlat kallade dåvarande departementsledning till utskottet för att fråga: Hur gör vi nu?

Det är hela tiden otroligt svårt. Jag tycker att det erkännandet ska ges till alla som sliter med denna fråga. Det är väldigt svårt. Vi är inte vana vid en lagstiftning där det är domstolar snarare än Sveriges riksdag som faller avgörandet. Detta kämpar vi med, och detta brottas vi med. Det erkännandet vill jag ge till alla som sliter med den här frågan. Vi gör absolut vårt bästa. Jag är oerhört medveten om att det går för långsamt för den som berörs, men regleringsbrev är tyvärr inte någon enklare väg än lagstiftning.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2019/20:15 om ambulanser över gränsen

Anf. 8 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Linda Ylivainio har frågat inrikesministern om statsrådet anser att arbetet med att avlägsna gränshinder för ambulanser förtjänar att prioriteras i regeringsarbetet. Linda Ylivainio har vidare frågat om statsrådet skulle kunna ta initiativ till en lösning i linje med det förslag som SKL framhåller.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Interpellanten har identifierat en viktig fråga. En gränsöverskridande ambulanssjukvård är viktig för att patienter så snabbt som möjligt ska få tillgång till en god och säker vård även i områden där avstånden mellan patienten, ambulans och sjukhus kan vara stora. En fungerande samverkan är av stor vikt även för huvudmännen i planeringen av hälso- och sjukvården i berörda gränsområden.

Sverige har sedan länge slutit hälsoberedskapsavtal med de nordiska länderna om ömsesidigt bistånd vid olyckshändelser i fredstid. Det finns även gränsräddningsavtal gällande ambulans- och ambulanshelikoptertransporter mellan Sverige, Norge och Finland i berörda regioner. Samarbetet innebär att närmaste vägambulans eller ambulanshelikopter larmas vid akuta larm i gränsområdet, oavsett från vilken nation resursen kommer. Framställningen från SKL handlar om att det i befintlig lagstiftning saknas stöd för ett dagligt samarbete när det gäller ambulanstransporter över gränserna.

En av utmaningarna som vi behöver se över i den norska och svenska samverkan i den gränsöverskridande prehospitälvården är att ambulanser bemannas av olika yrkeskategorier i Sverige och Norge.

En annan utmaning gäller trafikföreskrifter. Norska ambulanser kan inte registreras som utryckningsfordon i det svenska vägtrafikregistret och har därför inte rätt att påkalla fri väg vid utryckningar.

En fungerande samverkan är viktig inte minst för att patienter som är i behov av en gränsöverskridande ambulanssjukvård ska få en god och säker vård. Det är inte rimligt att en gränssamverkan med de nordiska länderna inom detta viktiga område inte har ett stöd i regelverket. Det är därför angeläget med en skyndsam hantering för att få ett regelverk på plats som stöder detta för att samverkan ska kunna fortlöpa på bästa sätt.

Regeringskansliet har initierat en dialog med berörda myndigheter i syfte att närmare undersöka hur en sådan översyn kan genomföras på bästa sätt.

Anf. 9 LINDA YLIVAINIO (C):

Fru talman! Jag vill tacka socialministern för svaret.

Det är otroligt tillfredsställande att vi till stora delar gör samma analys av vilka problem det är som gör att vi inte fullt ut kan nyttja potentialen i ambulanstransporter över de nordiska ländernas gränser.

Jag ser det som mycket glädjande och lovande att socialministern delar min och andras bild av att det måste till skyndsamma åtgärder för att säkerställa författningsmässigt stöd för ett dagligt gränsöverskridande samarbete med ambulanser över gränsen i Norden.

Med tanke på att regioner som Jämtland Härjedalen och Norrbotten liksom Sveriges Kommuner och Landsting och norska hälsodepartementet redan i flera år har försökt att påkalla det svenska socialdepartementets uppmärksamhet för att ta itu med dessa gränshinder är jag den första att välkomna socialministerns initiativ att undersöka hur en översyn av de svenska regler som skapar dessa hinder kan genomföras.

Även om det sedan länge har funnits ett samarbete kring ambulans- och ambulanshelikoptertransporter genom det gränsräddningsavtal som ministern nämnde delar jag SKL:s och socialministerns bedömning att svensk lagstiftning behöver utvecklas för att mer offensivt stödja möjligheten till dagligt samarbete.

För alla oss som lever och verkar i Sveriges fantastiska gränsregioner, oavsett om det är i Tornedalen, granne med Finland tvärs över Torneälven – vilket jag själv har förmånen att få göra – eller på Sveriges västra sida med gränsen mot Norge eller i Skåne med Danmark på andra sidan Sundet, är gränsen i första hand en möjlighet och en tillgång snarare än ett problem och ett hinder.

Vi som är gränsgångare och bortskämda med goda grannar känner oss väldigt rika. Vi har ju dubbelt av allting. Vi har tillgång till utbudet på båda sidorna av gränsen. Vi rör oss över och korsar ständigt gränsen. Vi handlar på andra sidan, vi jobbar på andra sidan och vi har nära och kära på båda sidor om gränsen. Vi är gränsgångare.

Fru talman! Gränsen är ibland också dubbel. Den både finns där och inte. Den syns inte alltid men ibland. Ofta märker vi knappt att gränsen finns där. Men plötsligt stoppar den oss. Den hindrar oss och sätter käppar i hjulet för vår rörlighet och vårt dagliga liv. Vår stora värld krymper. Våra gränslösa möjligheter begränsas i onödan, inte sällan av byråkratiska hinder. Det är regler som funkar och behövs i en nationalstat men som krånglar till det när de goda lösningarna finns nära till hands.

Ett exempel på gränshinder som vi med politiska krafttag och konkreta förändringar i regelverk kan och måste avskaffa är just de som hindrar ett effektivt resursutnyttjande av ambulanser och ambulanstransporter mellan Sverige, Norge, Finland och Danmark, oavsett om de sker på land, på vatten eller i luften.

När vi i Mittengruppen i Nordiska rådet i början av augusti besökte sjukhuset i Røros och förutom norsk sjukvårdspersonal även mötte företrädare för Region Jämtland Härjedalen och Funäsdalens hälsocentral lärde vi oss mer om förutsättningarna för att bedriva gränsöverskridande sjukvård.

För den enskilde som drabbas av sjukdom eller olycka är det viktigaste ett snabbt och säkert omhändertagande. För den stackars skidåkare som bryter benet på skidsemesteren i Funäsdalen är det viktigare att snabbt få vård än att ambulansen råkar vara norsk eller svensk, eller att man får komma till sjukhuset i norska Røros eller till sjukhuset lite längre bort i Östersund. Så är det också om man råkar ut för ett hjärtstopp under älgjakten i Kuivakangas eller för den som råkar ut för en trafikolycka i Töckfors.

Det är för den enskilda människan som vi måste ta bort dessa gränshinder och ge lagligt stöd.

Jag upplever att socialministern och jag är överens i ganska mycket, men jag saknar den lilla del som rör läkemedelshantering som jag har synliggjort i interpellationen. Jag vill därför be ministern att utveckla den delen.

Anf. 10 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Vilken kärleksförklaring till nordiskt samarbete! Det var fantastiskt att höra. Detta påminns man om varje gång man befinner sig i gränstrakterna, precis som Linda Ylivainio beskriver. Själv är jag uppvuxen i Kalmar, så jag har absolut inte växt upp med detta; tvärtom är det där en väldigt tydlig och skarp gräns som knappt kan beträdas.

Det är naturligtvis otroligt angeläget att vi gör detta, men för lyssnare och andra vill jag ändå beskriva vad hindren består i. I akuta situationer är det inte fråga om att gränsen sätter stopp. Men om vi tar Norge och Sverige som exempel, vilket också finns med i interpellationen, bemannas ambulanser i länderna av olika yrkeskategorier. I Sverige ska ambulanser bemannas med hälso- och sjukvårdspersonal som får administrera läkemedel. Det betyder i praktiken att svenska ambulanser bemannas med legiti-

merade sjuksköterskor. Liknande bestämmelser finns i både Danmark och Finland, så där finns inte den problematiken.

I Norge däremot bemannas vägambulanser i regel med ambulansarbetare, som det kallas, vilka inte har en utbildning som motsvarar Sveriges sjuksköterskeutbildning och som i dag inte får administrera läkemedel i ambulanser i Sverige. Även om man skulle reglera detta med bemanning har vi ju krav på vilken kompetens som vi vill att man ska ha när man kör en svensk ambulans och därmed är en del i den viktiga kedjan av svensk hälso- och sjukvård.

Det är därför som det är så otroligt viktigt att man vet att den kompetens som finns när man påkallar ambulans är motsvarande vår, och då spelar det ingen roll varifrån ambulansen kom. Det är klart att det är en viktig del.

När det gäller trafikföreskrifter kan inte norska ambulanser registreras som utryckningsfordon i det svenska vägtrafikregistret, och därmed har de inte möjlighet att påkalla fri väg. I dag ska brådskande transporter med utländsk ambulans köras med poliseskort. Vill man göra detta som en del i det dagliga arbetet är det här ett gränshinder som inte bara kan tas bort. Vi måste verkligen se till att vi hanterar dem på ett sätt som gör att det blir säkert både på väg och i ambulans och att alla ambulanser som vi använder i Sverige blir en naturlig och riktig del i den kedjan.

Jag är lite osäker på om jag missade en fråga från Linda Ylivainio. Svarade jag möjligtvis på det nu i och med det jag sa om läkemedel, eller fanns det en annan frågeställning?

Låt mig återkomma till att frågan är angelägen. SKL har samlat sig kring detta och kom in med en skrivelse så sent som den 1 juli, så det är ju väldigt nyss. Vi har också hanterat och hanterar den när det gäller hur vi ska gå till väga. Vilken typ av översyn krävs för att hantera inte bara ett utan alla de här problemen? Socialdepartementet har tagit emot själva skrivelsen, men som framgår är det inte bara Socialdepartementets områden. När det handlar om trafikföreskrifter är det ju ytterligare ett område.

När det kommer till narkotikaklassade läkemedel som transporteras över landsgränsen får narkotika enligt lagen om kontroll av narkotika föras in till eller ut ur landet bara av den som har tillstånd till det. Det är klart att det inte är någonting som vi lättvindigt ändrar på, utan det är samma sak där: För närvarande har inte utländska ambulanser tillstånd att just föra in narkotikaklassade läkemedel. Det är en av de specifika frågor som vi måste titta vidare på. Det kanske var det som var Linda Ylivainios fråga.

Anf. 11 LINDA YLIVAINIO (C):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det var precis den sistnämnda frågan som jag var ute efter, så jag tackar ministern för det.

Jag vill återkomma till varför det är så viktigt att vi jobbar med att avlägsna gränshinder. Det är just för de enskilda människornas skull som vi behöver göra detta – alla människor som vistas och bor i de här gränsområdena. Det är därför vi behöver jobba intensivt med att avlägsna gränshinder.

Det finns dessutom en annan aspekt, och det är att det inte minst i många gränstrakter mellan Sverige och Norge och Sverige och Finland ofta är stora avstånd. Det är också glest och långt mellan sjukhusen. Det finns helt enkelt inte en tät infrastruktur av sjukvårdsresurser. Detta gör att

ambulanskapaciteten blir ännu viktigare när det gäller frågan om liv eller död för en människa. Här har samarbetet inom EU och Norden mellan brottsbekämpande myndigheter kommit lite längre. Jag tänker att det kan stå som en förebild för hur hälso- och sjukvården på ett motsvarande sätt vid behov ska kunna samarbeta och utföra ambulansuppdrag.

Fru talman! För oss som är förtroendevalda politiker, i regeringen, i Sveriges riksdag och i Nordiska rådet, är det också en viktig politisk uppgift att fortsätta att jobba för att riva hinder mellan de nordiska länderna. Vi måste också ta vår del av ansvaret för att komma till rätta med problem i människors vardag. Jag delar verkligen till fullo ministerns bedömning att det inte är rimligt att en gränssamverkan mellan de nordiska länderna inom det här viktiga området inte har stöd i regelverket. Det är därför uppfordrande och förpliktande att socialministern i dag aviserar att en dialog med berörda myndigheter har inletts.

För mig som interpellant vill jag ingalunda göra anspråk på att ha gett en heltäckande eller uttömmande bild av alla de aspekter och utmaningar som utgör de hinder som behöver undanröjas för att vi ska ge uttryckningar med ambulanser över gränser ett fullgott lagligt stöd. Men jag uppfattar ändå att vi är överens om att pröva pragmatiska lösningar på det faktum att ambulanser i dag bemannas av olika yrkeskategorier i Norge och Sverige. Jag uppfattar vidare att socialministern också ställer sig positiv till att se över trafikföreskrifterna, som inte medger rätt för andra nordiska ambulanser att påkalla fri väg vid uttryckningar på svensk mark.

Det känns i dag angeläget att de praktiker och de professionella som har engagerat sig i frågan i regionerna, i Sveriges Kommuner och Lands-ting och på den norska sidan nu nås av socialministerns signal, och den goda nyheten, att deras röster äntligen har blivit hörda. Deras kamp för att ge patienter en snabb och säker vård ger resultat. Vi är många som ser fram emot konstruktiva lösningar på området.

Jag vill ändå, när socialministern är här, ta tillfället i akt att ställa en fråga om hon, utifrån sina erfarenheter av det nordiska och europeiska samarbetet, ser någon skillnad när det gäller de nordiska ländernas val av grad för europeisk integration. När vi besökte sjukhuset i Røros lyfte de norska och svenska företrädarna fram att det möjligen var enklare vid den svensk-finska gränsen tack vare att båda länderna är med i Europeiska unionen, medan det var något knöligare med Norge. Det här har SKL inte lyft upp i sin framställan. Det är inte konstigt eftersom problemen såklart måste lösas oavsett vilket vägval det enskilda nordiska landet har gjort.

Men jag vill ändå fråga socialministern om hon utifrån sina erfarenheter, mer allmänt apropå gränshinder, vågar sig på att ha någon uppfattning om det är färre gränshinder nordiska EU-länder emellan.

Anf. 12 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag vill än en gång understryka att när det gäller exceptionella händelser råder det inget tvivel om att det är närmaste helikopter eller ambulans som rycker in. Det ska inte råda några tvivel om detta. Då hjälper vi varje gång varandra att komma överens om hur vi ska hantera kostnader och konsekvenser. Det finns gränsräddningsavtal i berörda gränsregioner, och de gäller Sverige, Norge och Finland.

Det blir en skillnad när det gäller Sverige och Danmark. Jag spånar lite fritt, men avstånden finns definitivt inte i fråga om svensk–dansk-sidan. Däremot kan det finnas andra utmaningar där. Men det är klart att det är specifikt att man behöver samarbeta och hjälpas åt. Grunden för hela det nordiska samarbetet är att vi har samma idé om vilka förutsättningar som krävs för att den nordiska modellen ska kunna fortgå. Vi tycker att det är skillnader mellan våra länder, men när vi möter europeiska kollegor ser de den nordiska modellen. Det gäller inte minst hur otroligt viktigt det är med välfärd, gemensam finansiering, vård efter behov och samarbete. De upplever inte gränserna så starkt som vi.

Låt mig ge ett mycket spontant svar på frågan. Jag har inte bilden av att det skulle vara svårare att hantera Sverige–Norge-gränsen än Sverige–Finland-gränsen med tanke på EU. Det är väl vad en översyn får visa, men det har inte nått mig så här långt.

Linda Ylivainio talade om pragmatiska lösningar. Jag anser att vi ska vara pragmatiska i att ta fram lösningar. Det är inte så enkelt som det låter. Jag vill ändå säga det eftersom vi vill ta steget – det är angeläget – men det är inte helt okomplicerat. Jag har själv besökt SOS Alarm, och jag ser vilket otroligt pussel de lägger när de ska dirigera ambulanser och andra räddningsfordon, samtala med människor och så vidare. Det är inte helt okomplicerat när andra länder kommer in. Någonstans finns också frågan om vem man ska vända sig till när situationen inte är akut. Är det alltid den som är närmast? Det är inte helt självklart. Jag har inte haft anledning att fördjupa mig så mycket i den typen av etiska spörsmål, men sådant behöver man också fundera över.

Det är otroligt angeläget att göra en översyn och att i det sammanhanget försöka lyfta fram alla de eventuella problem som kan finnas, så att vi antingen finner lösningar på dem eller bestämmer oss för att det finns vissa saker som är svårare att lösa än andra och att frågorna måste hanteras bitvis. Men ambitionen är ändå tydlig att vi vill åstadkomma ett bättre samarbete. Vi delar den uppfattning som både interpellanten har och som SKL har framfört i sin skrivelse, nämligen att frågan måste ses över på flera olika plan.

Jag säger återigen att vid exceptionella händelser ska det inte finnas något tvivel om att samverkan fungerar. Det är inte så att någon säger: Så synd, det står en norsk ambulans i närheten, men den får inte hjälpa dig. Då löser man situationen.

Men att lösa dessa frågor i vardagen eller under semestertider, eller i andra sammanhang med långa avstånd och när fel lands ambulans står närmast, är något som medborgarna ser och vi också ser. Låt oss hoppas att vi får möjlighet att återkomma till resultatet av en översyn och hur vi kan gå vidare.

Anf. 13 LINDA YLIVAINIO (C):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Jag kan bara understryka vad ministern säger om att det inte finns någon akut fara för att man inte ska få ett raskt omhändertagande. Eftersom jag lever och verkar i just Tornedalen har jag egna erfarenheter i familjen av att finsk ambulans har kommit till undsättning när det har behövts. Det är en stor trygghet att vila i att vi löser frågorna.

Däremot anser jag att vi politiker har ett ansvar att möta professionens krav på att få verksamheten lagreglerad. Det är därför det är så viktigt att ta itu med de gränshinder och knutar som ministern så förtjänstfullt har beskrivit i dag.

Det är också glädjande att höra att de nordiska länderna och det nordiska samarbetet lyfts upp som en modell i det europeiska samarbetet. Här finns en stor gemensam uppgift för regeringen och riksdagen att vitalisera, förnya och ge kraft till det nordiska samarbetet. Många tycker att i och med EU-samarbetet har det nordiska samarbetet spelat ut sin roll en smula. Jag delar ministerns erfarenheter, och jag tror att vi har mycket att bidra med när vi verkar och agerar gemensamt för att utveckla våra länder till förmån för våra medborgare.

Vi är många som ser fram emot den fortsatta resan i arbetet, och det kommer att bli spännande. Vi hoppas på konstruktiva lösningar så att vi kan nyttja befintliga ambulansresurser optimalt och säkra att hjälpen kommer närmast och snabbast ifrån oavsett vilken sida av gränsen den finns.

Jag vill tacka ministern för debatten i dag, och jag ser fram emot det fortsatta arbetet.

Anf. 14 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, återigen, för debatten!

Det nordiska samarbetet är sannerligen viktigt för de nordiska länderna. Det märks naturligtvis allra mest när man befinner sig i gränsområdet när man får det utbyte som egentligen är precis lika självklart som att man samarbetar över en länsgräns i Sverige.

Jag har träffat mina danska och finska kollegor, och jag ser fram emot att framöver även träffa min norska kollega för att föra just den typen av dialog och samtal.

Jag vill avrunda med att säga att det är ingen överdrift att säga att många tittar på den nordiska modellen. Vi ska själva vara stolta. Jag kan ibland tycka att det finns sammanhang där vi inte riktigt förstår hur långt fram vi har kommit och vilken exceptionellt fantastisk modell vi faktiskt har i hur vi gemensamt organiserar, finansierar och efter behov får del av sådant vi inte kan hantera på egen hand. Jag ser fram emot att fortsätta få samtala om dessa frågor hemma i Sverige och i nordiska sammanhang, och jag hoppas att alla i kammaren tar alla tillfällen som finns att framhäva det arbete som har gjorts historiskt och alla möjligheter som finns framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2019/20:27 om demonstration och demokrati

Anf. 15 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig hur jag ämnar agera för att ungdomar inte ska känna sig, eller bli, tvingade att delta vid politiska demonstrationer. Frågan ställs med anledning av de klimatomdemonstrationer som många barn och ungdomar deltagit i det senaste året.

Låt mig börja med att slå fast att det är mycket positivt att tusentals barn och ungdomar runt om i världen just nu engagerar sig i viktiga politiska frågor och står upp för sina rättigheter.

Många barn i Sverige känner i dag stark oro för den globala uppvärmningen och över sin och mänsklighetens framtid. Många vill också uttrycka denna oro till oss vuxna och ställer krav på handling. I vårt demokratiska styrelseskick har barn precis som vuxna rätten att fritt uttrycka sina tankar, åsikter och känslor liksom att delta i sammankomster för opinionsbildning och demonstrationer. Dessa rättigheter stadgas såväl i vår grundlag som i FN:s konvention om barnets rättigheter.

Det är samtidigt viktigt att understryka att både barn och vuxna i Sverige har en grundlagsstadgad rätt gentemot det allmänna att slippa ge till känna sin åskådning i politiska och andra frågor. Inte heller får man av det allmänna tvingas att delta i sammankomst för opinionsbildning eller demonstration. Skolan ska liksom all offentlig verksamhet i Sverige beakta objektivitetsprincipen i regeringsformen, vilket innebär att iakttas saklighet och opartiskhet i sin verksamhet. Jag har fullt förtroende för den svenska skolan i detta avseende.

Sammanfattningsvis är det viktigt att elevers deltagande i demonstrationer och liknande sammankomster bygger på frivillighet. I den utsträckning elevers opinionsyttringar i klimatfrågan eller andra samhällsfrågor sker på skoltid är det viktigt att våra skolor och vår skolpersonal hanterar detta på ett genomtänkt och adekvat sätt i enlighet med gällande regelverk.

Anf. 16 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag uppskattar att statsrådet i sitt svar på min interpellation betonar vår grundlagsskyddade rättighet att fritt uttrycka våra tankar, åsikter och känslor både i största allmänhet och i organiserade former likt de berörda demonstrationerna. Här återfinns självklart ingen meningsskiljaktighet, varken mellan mig och kultur- och demokratiministern eller mellan oss och gemene man ute i landet.

Med det sagt står det onekligen varje individ fritt att själv avgöra vilka, om några, opinionsyttringar i allmänhet eller demonstrationer i synnerhet som denna individ vill göra eller vara en del av. Andra sidan av myntet när det gäller vår grundlagsskyddade demonstrationsfrihet är just rättigheten att avstå densamma, fru talman, och kultur- och demokratiministern slår i sitt svar fast att detta ska efterlevas.

I sitt svar sa statsrådet också att det är mycket positivt att barn och ungdomar engagerar sig i frågan och att statsrådet i sammanhanget har fullt förtroende för den svenska skolan sett till den berörda problematiken – med andra ord att inget explicit eller implicit tvång förekommer.

Jag är, som en konsekvens av de dialoger jag fört med elever från runt om i landet, något mer skeptisk. Medier har rapporterat om hur skolor låtit deltagande i demonstrationer vara obligatoriskt, något som också ett flertal elever vittnat om till mig. I regel förkläds då deltagandet till att vara en del av den ordinarie verksamheten. Det väcker frågan huruvida man från regeringens sida hade agerat lika passivt ifall elever runt om i landet som en del i sin undervisning hade varit tvingade att delta i demonstrationer för andra sakpolitiska frågor av låt säga mer borgerlig eller högerorienterad karaktär.

Men, fru talman, även i fall där explicit tvång inte förekommit måste kultur- och demokratiministern förstå vilket socialt tryck som skapas i kölvattnet av den mer eller mindre hysteri som ibland råder. Även om man som högerorienterad ung kille eller tjej finner klimatfrågan viktig vill man väl knappast delta i uppenbart vänsterorienterade demonstrationer liksom de klimatdemonstrationer som ägt rum. Men vad menar statsrådet att dessa ungdomar ska göra när klasskamraterna kallar dem töntar bara för att de vill ta del av skolundervisningen i stället för att skolka, när deras skola väljer att ha videoklipp och filmer om Greta Thunberg som en del av den obligatoriska undervisningen, när deras skoluppgifter formuleras om och kring klimatdemonstrationernas agenda, när deras lärare uppmanar dem att både skolka och strejka och när deras lärare själva deltar i demonstrationerna under paroller om Teachers for Future? Kan kultur- och demokratiministern med handen på hjärtat säga att hon inte hade känt sig nödgad att delta för att slippa sticka ut, för att slippa avslöja avvikande politiska åsikter?

Om statsrådet kan påstå och styrka att inget explicit eller implicit tvång av den beskrivna karaktären ägt rum ser jag absolut fram emot den redogörelsen.

Om statsrådet däremot, liksom mig, ser detta som ett faktum och ett demokratiproblem vill jag referera tillbaka till min ursprungliga fråga i interpellationen: Hur ämnar statsrådet agera för att inte fler ungdomar ska känna sig, eller bli, tvingade att delta vid politiska demonstrationer?

Anf. 17 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! I den principiella frågan är min uppfattning glasklar: Allt deltagande i opinionsyttringar i Sverige, vilka de än må vara, ska bygga på frivillighet och på individens självständiga beslut, detta i enlighet med vår grundlag och utifrån demokratins principer.

Precis som Tobias Andersson tror jag inte att detta är en partiskiljande fråga i svensk politik. Jag tror att alla i denna kammare är överens om att opinionsyttringar ska vara frivilliga.

Nu verkar Tobias Andersson vara av uppfattningen att påtryckningar från skolor för att elever ska delta i klimatdemonstrationer har varit vanligt förekommande. Sanningen är att vi inte vet någonting om den frågan, och generalisering utifrån enskilda fall riskerar att bli missvisande.

Återigen: Det är viktigt att skolan, precis som all offentlig verksamhet i Sverige, beaktar objektivitetsprincipen enligt regeringsformen och iakttar saklighet och opartiskhet i sin verksamhet. Samtidigt är ett av grundskolans och gymnasieskolans grundläggande syften att ge eleverna en god grund också i form av aktivt deltagande i samhällslivet, och då kan inte skolan isolera sig från samhället och aktuella samhällsfrågor.

Tobias Andersson frågar mig hur jag ämnar agera för att ungdomar inte ska känna sig tvingade av skolan att delta i politiska demonstrationer. Svaret är återigen att grundlagsregleringen är tydlig på området: Ingen kan eller ska tvingas av det allmänna att delta i sammankomster eller demonstrationer mot sin vilja.

Det finns också tydliga och långsiktiga strukturer för hur tillsyn ska gå till på skolans område. Ansvaret att se till att grundlagen efterlevs åvilar skolans huvudmän, alltså kommunerna och de fristående skolornas styrelser. Jag har fullt förtroende för att skolans huvudmän tillsammans med

skolledarna och skolorna följer de lagar och regelverk som finns på området. Men i den utsträckning felaktiga beslut ändå fattas och överträdelser sker på enskilda skolor har Skolinspektionen den viktiga uppgiften att utöva tillsyn.

Vi har alltså en tydlig, långsiktig struktur här i Sverige för att fånga upp den typ av oegentligheter som vi talar om här. Skulle man misstänka att ansvaret brustit, ja, då är det till Skolinspektionen som ordinarie tillsynsmyndighet som även privatpersoner kan inkomma med anmälningar.

Anf. 18 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Jag kan inte erinra mig att jag nyttjade uttrycket ”vanligt förekommande”. Däremot är det ett faktum att detta har skett; det visar rapporteringen både från medier och från dem som kommit till mig och kollegor till mig och berättat om det.

Jag vill hävda att det inte behöver vara vanligt förekommande för att vara allvarligt. Jag tycker att varje gång man bryter mot en grundlagsskyddad rättighet är det ett allvarligt problem som bör och ska diskuteras i denna kammare. Därav denna interpellation.

Med det sagt önskar jag i detta inlägg lägga emfas på att nyansera bilden av de berörda demonstrationerna.

Fru talman! Jag hade varit beredd att hålla med kultur- och demokratiministern om att det är bra att ungdomar engagerar sig så pass mycket i detta om klimatdemonstrationerna faktiskt hade varit politiskt neutrala och visat en genuin önskan att värna miljön och klimatet. Om de kunnat leverera sakliga och välgrundade förslag på vad vi som politiker bör ta till oss och genomföra för att nå de mål och visioner som de påstås ha hade det varit bra.

Så är dock med all säkerhet inte fallet. Jag observerade klimatdemonstrationerna i Stockholm både den 20 och den 27 september och hade förmånen att samtala med och intervjuva flera av dem som var på plats. Tro mig, det var en tydlig slagsida åt vänster, och ett oroväckande stort antal personer uttryckte djupt odemokratiska önskemål och förslag både i text och verbalt – något som säkerligen kan upplevas som problematiskt i sig för en demokratiminister men framför allt något som å det grövsta förvärras av att elever vittnat om att deltagande varit tvång vid just dessa demonstrationer.

För att ge statsrådet en uppfattning om vad jag åsyftar vill jag påpeka att demonstrationerna härstammar från en person som låtit sig fotograferas i en T-shirt från Afa – samma våldsbejakande vänsterextrema organisation som genom åren fysiskt angripit medlemmar i och sympatisörer till mitt parti. På plats vid demonstrationerna återfanns personer från samma organisation samt diverse uppenbara anarkister. Den röda tråden bland demonstranterna tycktes vara en önskan om revolution snarare än en demokratiskt förankrad reformagenda på området.

Marxistiska bokbord var det första som mötte mig. Hammaren och skäran återfanns på skyltar och plakat. Uppmaningar om att ”compost the rich”, kompostera rika, och bränna både kapitalism och kapitalister återfanns, samtidigt som funktionärer bar anti-SD-pins.

Mot denna bakgrund menar jag att problematiken nyanseras och fördjupas. Kultur- och demokratiministern kan inte rimligen mena att det utslutande är av godo för svenska elever att ta del av detta och att det bara är en gynnsam demokratiyttring i ett försök att värna vår miljö och vårt klimat, när uppenbart antidemokratiska budskap tydligt framförts vid de demonstrationer som ägt rum i vår huvudstad.

Min uppföljande fråga blir hur statsrådet ställer sig till de antidemokratiska budskap som har framförts. Ser hon en fördjupad problematik i att barn och unga tar del av dem som en del av sin undervisning och därmed också under tvingande former?

Anf. 19 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru ålderspresident! Att många barn och unga vill engagera sig för att stoppa den globala uppvärmningen är i grunden något oerhört positivt. Det handlar om ett engagemang i vår gemensamma framtid och om att unga människor, kanske för första gången i sina liv, tar sina medborgerliga rättigheter i anspråk för att påverka samhället. Både som demokratiminister och i min roll som ansvarig för de ungdomspolitiska frågorna ser jag det som mycket viktigt att barn och unga uppmuntras att vara samhällsengagerade när det gäller de frågor de själva anser är viktiga och att de under sin tid i skolan rustas med den kunskap och de förmågor de behöver för ett aktivt medborgarskap.

En av skolans huvuduppgifter är enligt skollagen att ge barn och unga en god grund för just ett aktivt deltagande i samhällslivet. Samtidigt är det, återigen, viktigt att skolan i sin verksamhet respekterar objektivitetsprincipen och förhåller sig opartisk i politiska frågor. Det kan med all säkerhet i vissa fall innebära mer eller mindre svåra avvägningar för skolor. Men jag har som sagt fullt förtroende för att skolor och skolpersonal hanterar detta på ett både genomtänkt och adekvat sätt i enlighet med det regelverk vi har.

Som demokratiminister ser jag det inte som min roll att recensera sammanlutningar eller demonstrationer eller budskap som lyfts fram där. Jag tar givetvis avstånd från antidemokratiska budskap. Samtidigt präglas vårt demokratiska styrelseskick, som Tobias Andersson säkert vet, av en långtgående yttrandefrihet. Det betyder att det är tillåtet att också vara negativ till det demokratiska styrelseskicket och att företräda budskap som till exempel kultur- och demokratiministern inte gillar. Så ska det naturligtvis vara, givet att man håller sig inom yttrandefrihetens och andra grundlagars gränser.

Den senaste tidens klimatdemonstrationer är bland de största manifestationer som har genomförts i Sverige. Uppemot 60 000 personer deltog i Stockholm den 27 september, och manifestationer genomfördes på uppemot 100 platser i Sverige, med all säkerhet med en mängd olika typer av budskap. Jag vill slå fast att det i grunden är positivt med ett stort folkrörelseengagemang i viktiga politiska frågor.

Anf. 20 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru ålderspresident! Tack, återigen, för svaret från statsrådet!

Jag delar absolut statsrådets beskrivning när det gäller behovet av och värdet i den yttrandefrihet vi har i Sverige och vikten av att den ständigt

värnas och bejakas. Jag ser också ett värde i att unga engagerar sig i stora samhällsfrågor och håller med om den beskrivningen.

Samtidigt blir det problematiskt om man aktivt engagerar sig och brinner för klimat och miljö och deltar i demonstrationer där det framförs uppenbart revolutionära budskap. Sett ur ett bredare demokratiperspektiv, något som rimligtvis ligger på kultur- och demokratiministerns bord, kan poneras att det i slutändan kan bli problematiskt om man som ung engagerar sig i en rörelse av sakpolitiska skäl men ständigt under sitt möte med en sådan rörelse tar del av budskap om att omkullkasta de system och institutioner som finns och avskaffa stora delar av den demokratiska process som äger rum i nuläget med inställningen att målen i förlängningen alltid helgar medlen.

De slutliga frågor jag skulle vilja ställa till kultur- och demokratiministern är om hon känner en oro för att denna typ av antidemokratiska budskap och värderingar får ett ökat fäste när de öppet tillåts vid de viktiga demonstrationer som äger rum, vilken utveckling detta leder till i samhället och vilka konsekvenser det får i slutändan.

Anf. 21 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru ålderspresident! Jag vill börja med att tacka Tobias Andersson för en intressant debatt och intressanta frågeställningar. Klimatfrågan är en av vår tids största utmaningar, och hur vi agerar i den frågan avgör förutsättningarna för vår gemensamma framtid. Det är inte konstigt att många barn och unga oroar sig för utvecklingen och engagerar sig för att påverka.

De många unga som har valt att klimatstrejka och delta i manifestationer på sin fritid har tagit ett drastiskt steg. De utmanar oss vuxna genom att inte gå till skolan och genom att lägga ansvaret på oss och kräva att vi agerar nu. Det är beklämmande att vi och vår generation har försatt våra barn i en situation där de upplever att de behöver välja mellan en hållbar framtid och till exempel att delta i skolundervisningen.

Inom ramen för demokratin är det positivt när förändringar kommer underifrån och när medborgare skapar förändring genom debatt, organiserar sig tillsammans och försöker påverka samhällsutvecklingen med goda argument och fredliga medel. Jag ser positivt på en bred folkrörelse för klimatet med en mångfasetterad palett av förslag och lösningar när det gäller hur vi ska klara av omställningen av samhället och på att många unga i samband med klimatdemonstrationerna för första gången provat att offentligt uttrycka sin åsikt och ta sitt aktiva medborgarskap på allvar.

Återigen – jag ser generellt med oro på de antidemokratiska tendenser som finns i samhället, oavsett varifrån de kommer. Jag ser inte att det ingår i min roll som statsråd att recensera yttringar som framkommer vid demonstrationer. Ingen ska tvingas till en opinionsyttring eller till att delta i en sammankomst; där är vi överens.

Samtidigt är det tydligt att vi också skiljer oss åt i vissa frågor: vilka källor som krävs för att backa upp ett påstående och om vi som politiker ska recensera en demonstration eller inte. Men vi ska som sagt inkludera fler i det demokratiska samhället, och ingen ska känna sig tvingad att delta.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 22 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru ålderspresident! Josefin Malmqvist har frågat finansministern varför regeringen har tagit bort målet om lägst arbetslöshet i EU till år 2020 samt vilka åtgärder ministern avser att vidta när nu arbetslösheten stiger samtidigt som sysselsättningsgraden och arbetskraftsdeltagandet sjunker. Interpellationen har överlämnats till mig.

Arbetslöshetsmålet verkade under förra mandatperioden som en styråra för regeringens politik. Under denna period minskade arbetslösheten med över 1 ½ procentenhet, och ungdomsarbetslösheten minskade med drygt 5 procentenheter. Sysselsättningen ökade med över 300 000 personer, varav 200 000 var utrikes födda. Samtidigt ökade antalet arbetade timmar kontinuerligt. Hela jobbtillväxten kom till i form av reguljära jobb, inte genom subventionerade anställningar.

I dag kan vi konstatera att den svenska arbetsmarknaden fortsätter att vara stark trots en avmattning under första halvåret 2019. Sysselsättningsgraden är historiskt sett hög bland både kvinnor och män, och nivån är den högsta i EU bland kvinnor. Inget annat EU-land har en större andel av sin befolkning i arbetskraften. Etableringen av nyanlända på arbetsmarknaden har gått allt snabbare under de senaste åren.

I den av riksdagen beslutade budgeten för 2019 minskades utrymmet för aktiv arbetsmarknadspolitik betydligt. Mot denna bakgrund föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2020 ett antal åtgärder inom arbetsmarknadspolitiken som dämpar de tidigare aviserade resursneddragningarna och ger bättre förutsättningar för goda resultat.

En aktiv arbetsmarknadspolitik är viktig för att hålla sysselsättningen uppe vid en ekonomisk avmattning. Resurser bör fortsättningsvis prioriteras till dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden, till exempel långtidsarbetslösa och vissa nyanlända. Det är angeläget att arbetsmarknadsetableringen går snabbare för nyanlända, och då i synnerhet för nyanlända kvinnor. Det är också angeläget att insatserna fördelas utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

I budgetpropositionen för 2020 föreslår regeringen satsningar för totalt 1,3 miljarder kronor för att fler ska rustas för arbete och för bättre integration, en fortsättning av utbyggnaden av Kunskapslyftet och en aktiv näringspolitik. Därutöver avser regeringen att införa ett ingångsavgift som syftar till att göra det mer attraktivt att anställa personer som ännu inte etablerat sig på arbetsmarknaden och personer som länge stått utanför arbetsmarknaden.

Regeringen föreslår också i budgetpropositionen att resurser tillförs för att öka antalet deltagare i upphandlade matchningstjänster som svarar mot inriktningen på reformeringen av Arbetsförmedlingen. Fler långtidsarbetslösa och nyanlända som befinner sig långt från arbetsmarknaden ska kunna få en extratjänst eller introduktionsjobb.

Regeringen föreslår också att resurser tillförs för att dämpa minskningen av extratjänster och introduktionsjobb samt för att fler arbetslösa ska kunna få en arbetsmarknadsutbildning och på så sätt kunna möta den kompetens som efterfrågas och motverka bristen på arbetskraft.

En väl utformad aktiv arbetsmarknadspolitik bidrar till att fler kan komma i arbete. Arbete är den viktigaste förutsättningen för egen försörjning och etablering i samhället.

Anf. 23 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru ålderspresident! För sex år sedan lovade Stefan Löfven att Sverige skulle ha lägst arbetslöshet i EU år 2020. Då var Sverige på plats tio i EU. Det förutsattes att Sveriges arbetslöshet skulle sjunka snabbare än i andra EU-länder. Sedan dess har dock Sveriges arbetslöshet sjunkit långsammare än i alla EU:s övriga 27 medlemsländer.

Regeringen säger att det handlar om M-KD-budgeten. Dock sjönk deltagandet i olika typer av insatser hos Arbetsförmedlingen långt innan M-KD-budgeten beslutades av kammaren, så den är inte anledningen.

Nu, några månader före januari 2020 då målet skulle vara uppnått, väljer regeringen att ta bort målet. Därför blir min fråga: Varför har regeringen tagit bort målet?

Anf. 24 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru ålderspresident! Precis som Josefin Malmqvist säger finns inte detta mål längre som en styråra för arbetsmarknadspolitik. Det har gjort det under ett antal år, och det var viktigt för regeringens arbetsmarknadspolitik.

Vi har ett nytt politiskt läge i och med januariavtalet, där regeringen samarbetar med Liberalerna och Centern. Utifrån detta har vi tillsammans andra typer av ambitioner.

Jag är stolt över att Sverige har historiskt sett höga sysselsättningsnivåer. Regeringen har gjort ett bra jobb. Jag kan dock inte ta åt mig åran eftersom jag är ny på posten sedan en månad.

Det viktiga är att vi framöver följer utvecklingen på arbetsmarknaden. Vi startar från höga nivåer och ska vara stolta över hur det ser ut på svensk arbetsmarknad, även om det finns en hel del utmaningar.

Nu ser vi en avmattning i ekonomin, och då är det viktigt att politiken inte fokuserar bakåt utan framåt. Vi behöver rusta människor för de nya jobb som kommer i ekonomin. Vi behöver ha handlingskraft inför den avmattning i ekonomin som vi har börjat se. Alla partier måste därför vara beredda att sätta in ytterligare resurser om det skulle behövas.

Anf. 25 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru ålderspresident! Det var alltså sex år sedan Stefan Löfven satte upp detta mål, och sedan dess har det bara gått åt fel håll. Det har gått bättre för övriga EU-länder än för Sverige, trots att Socialdemokraterna då sa att det skulle gå bättre för oss än för dem.

Min andra fråga i interpellationen rörde finansministerns uttalande i *Agenda* den 22 september. Arbetslösheten utgörs av den andel av befolkningen som står till arbetsmarknadens förfogande, och en tidigare socialdemokratisk politik har handlat om att så att säga plocka bort personer från arbetskraften för att på så sätt dölja arbetslösheten. I *Agenda* sa finansministern att hon hade varit bekymrad över att arbetslösheten stiger om det inte hade varit för att sysselsättningsgraden och arbetskraftsdeltagandet är så höga.

Men nu ser vi att såväl sysselsättningsgraden och arbetskraftsdeltagandet som antalet arbetade timmar i svensk ekonomi sjunker. Därför frågar jag arbetsmarknadsministern: Vilka åtgärder avser ministern att vidta för att öka dessa parametrar?

Anf. 26 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru ålderspresident! Det är positivt att sysselsättningsgraden och jobbtillväxten ökar i hela Europa. Vi är beroende av att Europa går bra eftersom det är en stor handelspartner. Ungefär 60 procent av vår export går dit, så vi har verkligen ett intresse av att det går bra för EU:s samtliga medlemsländer.

Jag ser fram emot att om två veckor möta EU-ländernas arbetsmarknadsministrar. Jag tror att vi på den europeiska kontinenten kan inspirera varandra mycket, vilket är viktigt för konkurrenskraften och tillväxten. Jag ser alltså inget problem med att det går bra för Europa, snarare tvärtom; det är viktigt också för Sverige.

Fru ålderspresident! Jag får frågan vad jag avser att vidta för åtgärder. En viktig åtgärd är det besked vi gav i budgetpresentationen om en kursändring i arbetsmarknadspolitiken med satsningar på 1,3 miljarder kronor för att säkra en fortsatt bra reformering av Arbetsförmedlingen och tillskjuta extra resurser till exempelvis extratjänster och arbetsmarknadsutbildningar. Vi ser till att rusta Sverige.

Det är viktigt att ha ett långsiktigt perspektiv. Vi behöver kunna hantera kortsiktiga konjunktursvängningar, men för mig handlar arbetsmarknadspolitik mycket om att bygga och säkerställa en bra framtid för vårt land. Vi har ett läge där artificiell intelligens, nya tekniskiften och en helt nödvändig grön omställning kommer att påverka hur arbetsmarknaden och arbetslivet utvecklas. Det kommer att innebära att nya jobb skapas, och vi behöver vara rustade för det.

Därför behöver vi ha mer utbildningspolitik i arbetsmarknadspolitiken och mer arbetsmarknadspolitik i utbildningspolitiken. Med det menar jag bland annat att det är viktigt att utbildningspolitiken hänger med i den förändring som sker på arbetsmarknaden så att utbildningsväsendet och utbildningsutbudet anpassas efter de behov och inte minst möjligheter som finns i den framtida teknikutvecklingen.

Jag hoppas att vi ska kunna ha fullt fokus på detta.

Givetvis måste vi också hantera de korta tidshorisonterna och säkerställa att vi är rustade att hantera avmattningen i ekonomin beroende på hur den utvecklas och hur långvarig den blir.

Men som sagt, vi måste säkerställa Sveriges långsiktiga konkurrenskraft, ta till vara de möjligheter som teknikutvecklingen erbjuder och se till att alla människor har möjlighet att vara med på denna resa. Trygghet och utveckling i arbetslivet är mitt fokus.

Anf. 27 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru ålderspresident! Det svar jag får från arbetsmarknadsministern när jag efterfrågar konkreta åtgärder för att bryta denna utveckling är alltså fler dyra och ineffektiva arbetsmarknadsinsatser, exempelvis extratjänsterna, som är subventionerade till närmare 110 procent. Utvärderingar visar att ungefär 2 procent av dem som har deltagit i extratjänster har gått

Prot. 2019/20:18
11 oktober

Svar på
interpellationer

vidare till ett osubventionerat arbete, vilket innebär att dessa jobb alltså har kostat omkring 30 miljoner kronor per jobb.

Jag vill därför fråga arbetsmarknadsministern: Hur kan detta vara lösningen på det växande utanförskap vi ser bland utrikes födda kvinnor i Sverige?

Anf. 28 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru ålderspresident! Jag vill börja med att säga att jag har märkt att det finns en hel del fokus på frågan om målet att ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020. Målet har funkade som en bra styråra för arbetsmarknadspolitiken. Jag är stolt över det som levererades under den förra mandatperioden. Sedan har vi ett antal utmaningar, som jag tycker att Josefin Malmqvist lyfter upp på ett bra sätt.

Jag håller inte med om att extratjänster skulle vara något dåligt. Jag tror att det är viktigt att vi i arbetsmarknadspolitiken har fokus på träffsäkerhet. Skattepengarna ska användas på ett effektivt sätt, och vi ska kunna förvänta oss resultat av de insatser som sätts in. Samtidigt är det viktigt att vi har olika typer av åtgärder, för människors behov ser olika ut. Detta måste få vara styrande för arbetsmarknadspolitiken.

För de nyanlända kvinnor som har fått en extratjänst och som på det sättet kan komma ut i arbetslivet betyder det oerhört mycket. Jag hoppas att vi inte ska racka ned på denna typ av åtgärder som betyder mycket för människors möjlighet att etablera sig i arbetslivet och få på sitt cv att de har bidragit där. Arbete är grunden för vårt välbefinnande.

Med detta vill jag tacka interpellanten och önska en trevlig helg.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 10 oktober

2019/20:31 Prioritering av brottsoffer

av *Mikael Strandman* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:32 Dumpade gifttunnor

av *Lars Beckman* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:33 Vård till personer utan tillstånd

av *Lars Beckman* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:34 Handläggningstider för bygglov och fastighetsbildning

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2019/20:35 Operativt cyberförsvar

av *Allan Widman* (L)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2019/20:36 Stödet till flygplatserna i Norrland

av *Edward Riedl* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

Prot. 2019/20:18

11 oktober

§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 10 oktober

2019/20:126 Turkiets militära upprustning mot Rojava

av *Lawen Redar* (S)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:127 Trafiksäkerheten vid järnvägen

av *Sofia Westergren* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:128 Bärplockningsläger

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:129 Hög sjukfrånvaro hos kvinnor

av *Katarina Brännström* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2019/20:130 Pensionärer som missar bostadstillägg

av *Katarina Brännström* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2019/20:131 Regelförenklingar

av *Tobias Andersson* (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:132 Regeringens nya position om flytträtten

av *Dennis Dioukarev* (SD)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2019/20:133 Skatt på vårdpersonal

av *Niklas Wykman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:134 Turkisk invasion av Rojava

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:135 Politiska rättigheter i Egypten

av *Fredrik Malm* (L)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:136 Abortanklagad fängelsedömd journalist i Marocko

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:137 Lägesfaktorskommission

av *David Josefsson* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

Prot. 2019/20:18
11 oktober

2019/20:138 Förtroendet för svensk ekonomi

av *Lars Beckman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:139 Förhindrande av nya förföljelser i norra Syrien

av *Mats Nordberg* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:140 Produktionsincitament för film

av *Jonas Andersson* i Linköping (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:141 Brottslighet mot företagare

av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:142 Resurser till polisen

av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:143 Konsumentinformation om solcellers miljöpåverkan

av *Angelica Lundberg* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:144 Avskaffat krav på danstillstånd

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:145 Karriärvägar för kliniska forskare

av *Fredrik Christensson* (C)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2019/20:146 Risk för statsstöd eller snedvriden konkurrens

av *Hans Wallmark* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:147 Kinas agerande mot Sverige

av *Margareta Cederfelt* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:148 Turkiets anfall i Syrien

av *Sara Gille* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 10.12.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 10 anf. 18 (delvis)

och

av ålderspresidenten därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

§ 1 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte	1
§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 4 Anmälan om granskningsrapport	2
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 6 Motioner för omedelbar hänvisning	2
§ 7 Ärende för bordläggning	2
§ 8 Svar på interpellation 2019/20:7 om Försäkringskassans arbete med assistansersättningen	2
Anf. 1 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	2
Anf. 2 BENGT ELIASSON (L).....	3
Anf. 3 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	4
Anf. 4 BENGT ELIASSON (L).....	5
Anf. 5 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	6
Anf. 6 BENGT ELIASSON (L).....	6
Anf. 7 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	7
§ 9 Svar på interpellation 2019/20:15 om ambulanser över gränsen	7
Anf. 8 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	7
Anf. 9 LINDA YLIVAINIO (C).....	8
Anf. 10 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	9
Anf. 11 LINDA YLIVAINIO (C).....	10
Anf. 12 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	11
Anf. 13 LINDA YLIVAINIO (C).....	12
Anf. 14 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	13
§ 10 Svar på interpellation 2019/20:27 om demonstration och demokrati	13
Anf. 15 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	13
Anf. 16 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	14
Anf. 17 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	15
Anf. 18 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	16
Anf. 19 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	17
Anf. 20 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	17
Anf. 21 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	18
§ 11 Svar på interpellation 2019/20:25 om regeringen och arbetslösheten	19
Anf. 22 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	19
Anf. 23 JOSEFIN MALMQVIST (M).....	20
Anf. 24 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	20
Anf. 25 JOSEFIN MALMQVIST (M).....	20
Anf. 26 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	21
Anf. 27 JOSEFIN MALMQVIST (M).....	21

Prot. 2019/20:18
11 oktober

Anf. 28 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	22
§ 12 Anmälan om interpellationer	22
§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar	23
§ 14 Kammaren åtskildes kl. 10.12.	24

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2019